

Магістр 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК У БУДІВНИЦТВІ

Анотація. Розглянуто особливості організації обліку на будівельних підприємствах, які зумовлені специфікою галузі. Розкрито відображення господарських операцій на будівельних підприємствах. Виділено основні проблеми ведення бухгалтерського обліку під час формування витрат та фінансування будівельних робіт.

Аннотация. Рассмотрены особенности организации учета на строительных предприятиях, обусловленные спецификой отрасли. Раскрыто отражение хозяйственных операций на строительных предприятиях. Выделены основные проблемы ведения бухгалтерского учета при формировании расходов и финансировании строительных работ.

Annotation. Peculiarities of accounting at construction companies that are determined by a specific character of the industry were discussed. Representation of business operations at construction enterprises was described. Basic problems of accounting cost formation and financing construction were elicited.

Ключові слова: будівництво, державно-будівельні норми (ДБН), дохід, витрати, калькулювання витрат.

Функціонування будівельних підприємств України безпосередньо впливає на хід економічних процесів як регіону, так і країни в цілому. Метою діяльності підприємств будівельного комплексу виступає забезпечення населення, підприємств будівлями, спорудами житлового та промислового значення з високим рівнем комфорту та зручності.

Нестабільний хід політико-економічних подій, втрата професійних кадрів, старіння виробничо-технічного потенціалу зумовлює необхідність пошуку будівельними підприємствами шляхів підвищення ефективності свого подальшого функціонування.

Науковим дослідженням з організації обліку, звітності діяльності будівельних підприємств та проблем їх трансформації відповідно до вимог міжнародних стандартів обліку присвячено роботи таких фахівців, як: С. Андрієнко, І. Чалого, А. Грибкова та ін. [1 – 3]. Однак у напрямку дослідження особливостей перебудови облікової діяльності будівельних підприємств усе ще залишається багато дискусійних питань, незважаючи на дослідження вчених-економістів, сучасні умови ринкового середовища України висувають певні вимоги до функціонування підприємств. Відповідно, відбувається формування нових норм, стандартів, які потребують методологічного узгодження. Тому розгляд питань щодо організації обліку на підприємствах будівельної галузі є актуальним та вимагає негайного вирішення.

Аналіз наукових досліджень та розробок вітчизняних і зарубіжних науковців дає змогу виділити ряд характерних особливостей, що притаманні будівельним підприємствам, які зумовлені специфікою галузі. А саме:

1) період будівництва може продовжуватися декілька звітних періодів і будівельна організація визнає доходи з урахуванням ступеня завершеності робіт;

2) якщо покупець (замовник) є юридичною особою, то він наперед відомий, із ним попередньо узгоджується контрактна ціна. А якщо покупець є фізична особа або група фізичних осіб і проводять розрахунки через посередників (наприклад, способом придбання іпотечних сертифікатів), то особа покупця може бути невідомою для фірми-забудовника, як і невідомим залишається майбутнє призначення та шляхи використання об'єкта незавершеного будівництва. Крім того, ймовірні випадки невизначених термінів платежів за об'єкт і нерівномірність надходження коштів, що ускладнює процес планування для будівельних організацій;

3) замовник часто здійснює періодичні платежі в межах загальної контрактної вартості будівельно-монтажних робіт;

4) продукт (об'єкт будівництва) знаходиться не за місцем розташування виконавця, а на окремій ділянці.

Чинна в Україні система кошторисних нормативів ДБН не відповідає структурі витрат, визначених системою П(С)БО. Кошторисна система ДБН не є обов'язковою для застосування в тих випадках, коли будівництво фінансується за рахунок недержавних коштів. Тому в таких ситуаціях підрядні підприємства можуть складати кошториси у довільній формі [4]. Це призводить до неадекватності обліку підрядних компаній у разі застосування державних кошторисних нормативів. Неякісні планові показники можуть вплинути на некоректність податкового обліку підприємств. П(С)БО № 18 "Будівельні контракти" не надає чіткого тлумачення щодо порядку ведення обліку і надання фінансової звітності підрядними організаціями. Також зовсім не висвітлено відображення результатів діяльності в податковій звітності. А це особливо актуально, оскільки в будівництві доходи та витрати визнаються відповідно до ступеня завершеності робіт на дату балансу. Отже, підприємству потрібно мати достовірні дані щодо стану будівництва на кожен звітну дату, щоб визначити доходи і витрати для подання звітності. У зв'язку з цим, автор вважає за необхідне доповнити аналітичний облік додатковими рахунками "Незавершені будівельні контракти" та "Проміжні рахунки" й обліковувати на них витрати окремо за кожним контрактом. Це дає можливість удосконалити контроль за розподілом і розміром витрат на будівництво та вартістю об'єкта, а також надавати більш достовірну звітність замовникам, статистичним і податковим органам.

Організація у будівельній організації бухгалтерського обліку витрат передбачає [5]:

1) застосування єдиного підходу до відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій на

підставі затверджених у будівельній організації правил ведення документообігу з урахуванням особливостей її діяльності;

2) застосування типових форм первинних облікових документів, системи рахунків;

3) реєстрів аналітичного обліку, способів реєстрації та узагальнення наявної інформації, оброблення облікової інформації на паперових машинних носіях;

4) розроблення облікової номенклатури об'єктів калькулювання.

Загалом існує чимало невирішених питань в обліку на підприємствах будівельної галузі, які знижують ефективність їх функціонування, адже відомо, що всі управлінські дії ґрунтуються на інформаційній базі, основою для якої є якісний та коректний облік. Тому для побудови ефективного розвитку підприємства завжди залучають принципи й методи обліку. Саме облік забезпечує здатність підприємства здійснювати контроль поточних шляхів розвитку, а також виконувати моніторинг наслідків здійснених управлінських дій. Узгоджена дія методів та прийомів обліку несе в собі потенціал підвищення ефективності діяльності будівельних підприємств. Під час вирішення низки дискусійних питань трансформації вітчизняного обліку і звітності будівельних підприємств одним із важливих шляхів виступає побудова досконалого механізму ведення бухгалтерського обліку їх діяльності. Проаналізувавши науково-методичні праці з обліку будівництва можна запропонувати такі шляхи подолання суперечностей в обліку підприємств будівельного комплексу, які дають змогу вдосконалити обліковий процес на підприємствах будівельної галузі та підвищити ефективність їх діяльності.

По-перше, доповнення чинного плану рахунків бухгалтерського обліку субрахунками "Незавершені будівельні контракти" та "Проміжні рахунки" (для рахунку 23 "Виробництво") для наочного й зрозумілого відображення вартості кожного контракту на певному етапі його виконання для більш точного визначення витрат, доходів і прибутку за кожним контрактом, а також ведення аналітичного обліку в розрізі кожного контракту.

По-друге, доповнення ПСБО № 18 числовими прикладами відносно визнання доходів і витрат та відображення валових заборгованостей щодо будівельного контракту при сплаті за виконані роботи матеріальними цінностями для уникнення подвійного тлумачення рекомендацій, наданих у стандарті, з метою фінансових зловживань і правопорушень.

Таким чином, розглянувши ряд особливостей ведення бухгалтерського обліку на будівельному підприємстві, підтверджується крайня потреба здійснення багатьох важливих кроків з удосконалення методів та процедур бухгалтерського обліку цих підприємств відповідно до специфіки будівельної галузі.

Наук. керівн. Писарчук О. В.

Література: 1. Андрієнко С. Облік у будівництві / С. Андрієнко // Дебет-Кредит. – 2004. – № 5. – С. 21–25. 2. Чалий І. Проблеми первинної облікової документації будівельних підприємств : матеріали проекту фонду ІТМ "Розвиток будівельного обліку в Україні" / І. Чалий. – К. : 2005. – 188 с. 3. Грибков А. Бухгалтерский учет в строительстве : практическое пособие / А. Грибков. – М. : Омега-Л, 2007. – С. 40–43. – 328 с. 4. Державні будівельні нормативи Д. 1.1-1-2000. Правила визначення вартості будівництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dbn.at.ua/>. – Назва з екрану. 5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 18 "Будівельні контракти" : Наказ Міністерства фінансів України № 205 від 28.04.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : minfin.gov.ua. – Назва з екрану.